

Geloof zonder kerk wordt lobbijg

Dominee Barend Weegink: 'Ik zie de kerk als het boterhamzakje waarin je het brood bewaart. De kerk is de vorm waarin je het geloof in God krijgt, viert en overdraagt.' | beeld Hielco Kuipers

10 december 2016, 03:00

Gerard ter Horst

De bekende confessioneel-protestantse dominee Barend Weegink (65) neemt zondag in de Oude Kerk aan de Boulevard van Katwijk aan Zee afscheid. 'De uitdaging is toch om mensen proberen te laten leven onder het schijnsel van God.'

► Katwijk

Zo mooi als het op de uitnodigingskaart staat voor zijn afscheid als dominee – 'we hopen met u een nieuwe tijdkring in leven en werk tegemoet te gaan' – zo praat Barend Weegink dus ook. In bloemrijke taal analyseert hij het kerkelijke en geloofsleven in Katwijk en op landelijk niveau. Al weet hij over de net verschenen Kuitert-biografie die hij op zijn studeerkamer aan het lezen was weinig meer te zeggen dan een hoofdschuddend 'tjonge jonge'.

Hij schudt wel vaker zijn hoofd, omdat hij zich soms verbaast over hoe de dingen gaan. Een krimpende landelijke Protestantse Kerk in Nederland die de classes, voor Weegink juist een vitale bestuurslaag dicht bij de plaatselijke kerken, in zijn huidige vorm afschaft. Over hoe hij zich als oosterling en ruimerdenkende 'confessioneel' voegde in het Katwijker corps van dominees 'dat vooral tegen de Gereformeerde Bond aanhangt'. Of over hoe hersteld-hervormden zich na de vorming van de landelijke PKN ook in Katwijk 'afscheurden' – dat was een emotionele tijd onder zijn voorzitterschap van de centrale kerkenraad, dat leidde tot een hoop verwijten en spanningen. 'Ach', zegt hij, 'die soms zo excessieve rechterflank was uit op z'n eigen clubje, ze hadden het notarieel allemaal al geregeld.' Dat is scherp gezegd, en dat weet hij ook wel, maar goed: 'Ik ben een openbare klant', verduidelijkt hij, zittend aan de hoge tafel in de woonkamer. Met 'openbare klant' bedoelt hij dat hij altijd op openbare scholen zat en er zich vaak als enige gelovige jongen staande moest houden. 'Ik heb altijd als een eenling voor mijn mening moeten staan, daar ben ik dus niet bang voor.'

weemoed

Mooi is het wanneer hij denkt: dan wendt hij zijn hoofd af, sluit de ogen, houdt het soms tussen zijn handen, gereed om een voorbijschietende gedachte op de staart te trappen. Daarna volgt vaak een waarneming of overpeinzing, en zelden een echt antwoord. Soms schudt of knikt zijn ook aangeschoven vrouw Rita Weegink, geboren Kampman, even. Dat betekent dan een ja of nee. 'Ja, jij bent *down to earth*, dat is heel goed van je', zegt hij op enig moment tegen haar, als hij enige weemoed naar de vaderlandse Nederlandse Hervormde Kerk belijdt. Geloof en kerk waren zijn hele leven een aangevochten zaak. Toen hij in 1976 dominee werd, ging net de kerk van zijn jeugd, de Grote Kerk in het Overijsselse Hengelo, dicht. En werd hem al de vraag gesteld: 'Waar begin je aan, die kerk is toch een voorbij zaak?' Die vraag begreep hij. 'De kerk zit permanent in een verliessituatie.' Maar het hield hem niet tegen dominee te zijn in Beerzerveld, Heerde, Steenwijk en vanaf 1993 in Katwijk.

Inmiddels hebben ze er een huis gekocht, wat betekent dat de geboren oosterlingen nog niet terugkeren naar hun wortels, zoals lang het plan was. Sterker, Weegink gaat na zijn emeritaat voor 50 procent aan de slag in de Oude Kerkgemeente in Scheveningen 'waar de boel gaande en de organisatie wat opgeknapt moet worden'. Algemeener: 'Ik ben die kerk en dat geloof niet zat.'

Als Saksische Twent in Katwijk vallen hem zaken op. 'Het is een kolonie hier, een van die introverte christelijke plaatsen die ons land kent. Nou ja, ze kunnen door de zee ook geen kant op.' Onstuimig, noemt Weegink ze ook, 'net als de zee, die komt en gaat'. Er is altijd emotie. 'Als oma in het ziekenhuis ligt, dan moet je er onmiddellijk naar toe, je hebt amper tijd je zaakjes goed te regelen. Ben je er niet vroeg genoeg geweest, dan hebben ze soms al een ander gebeld. Katwijk, bij tijden heb je er alles mee, en soms helemaal niets – als ze veertig keer op een dag met de familie bezig zijn.'

Ook in kerkelijke 'kolonies' als Katwijk of op de Veluwe staat het christelijk geloof onder druk, ziet hij. Of, zoals Weegink dan zegt: 'Hier is de kip nog vreselijk in de rui.' Zijn vrouw knikt. Ze zien het aan de sterk verminderende kerkgang, aan dat een groot deel van de hervormde leden ook in Katwijk 'randbewoner' van de kerk is geworden, en door de toegenomen uitschrijvingen nu Katwijk meedoet aan de landelijke

fondsenwervingscampagne Kerkbalans.' De krimp maakt soms panisch en leidt tot verwijten. 'Als de dominee nu maar meer op bezoek gaat en beter zou preken ... Ben je gek, denk ik dan, ze zitten nog gewoon in de ontkenning.'

Mensen die bij de kerk wegdrijven zijn volgens hem hun geloof lang niet altijd kwijt. 'Maar als mensen niet meer onder de prediking en catechese zitten, krijgt hun geloof lobbige vormen. Dan vult een ieder het godsbesef zelf in. Het is moeilijk mensen bij het instituut te houden, ik zie veel shopgedrag. Iedere oplossing die dan wordt aangedragen richt zich op communicatie. Daarin moet je dan opboksen tegen van alles buiten de kerk, zo krijg je snel het opleuken van diensten.' Om er in één adem aan toe te voegen: 'Ik ben daar trouwens bij doopdiensten en andere laagdrempeligheid altijd wel in meegegaan, al zorg ik ervoor dat er nog steeds een paar goede psalmen en een fatsoenlijk lied op het liturgiebord staan, en er een stevig stuk prediking in de dienst is. De uitdaging is toch om mensen proberen te laten leven onder het schijnsel van God.'

In zijn afscheidspraak wil hij iets met de woorden van oud-D66-politicus Jan Terlouw. Die hield in *De Wereld Draait Door* een gloedvol betoog voor meer onderling vertrouwen. 'Naderhand zei hij geen haat tegen of afkeer van de kerk te koesteren. Wel dat je intellectueel over het geloof kunt heen groeien. En dat vind ik nou jammer, dat hij dát zegt.'

Ach, Weegink begrijpt de Kuiterts, Swaabs en Terlouws van deze wereld wel. 'Geloof is een heel krom iets, het staat vaak haaks op de werkelijkheid. Het is voor weldenkende mensen vaak niet zo aantrekkelijk.' Vervolgens slaat de weldenkendheid door. 'Vooral ex-protestanten zijn van die doorgefokte geesten die superrationeel de wereld beschouwen. Alsof er niets kan bestaan dat boven en buiten hen om gaat.'

boterhamzakje

Weegink verwacht bij zijn afscheid in de Oude- of Andreaskerk, het Witte Kerkje aan de Boulevard van Katwijk aan Zee, wel wat 'heidenen', zoals hij ze schertsend noemt. Daarom moet Terlouw in de preek. 'Het brengt me bij de vraag: wat houdt mij bij de kerk? Ik zie de kerk als het boterhamzakje waarin je het brood bewaart. De kerk is de vorm waarin je het geloof in God krijgt, viert en overdraagt.'

Zelf groeide in hem van jongs af, hoewel niet zo streng opgevoed, een 'geloofsbesef'. Een besef 'van de hoge God, ver boven ons verheven. Het geloof is voor mij niet maakbaar, God is hoog en heilig. Daarmee zet ik Hem niet op grote afstand, ik bedoel eerder dat Hij ook bestaat zonder dat we in Hem geloven. Hij houdt ons vast, niet wij Hem. Maar ik ervaar ook genoeg van zijn nabijheid en leiding, hoor, zij het anders dan in sommige van die evangelische liederen.' Zijn vrouw knikt en vertelt over het lied 'Heer, U bent altijd bij mij'. Hij: 'Zo'n tekst is toch flinterdun.'

Hij recht zijn rug. 'Die kerk, die overleeft ons allemaal. Ook deze tijd van afkalving heeft een plek in Gods beleid, al doet het dan verrekte zeer. Het betekent dat we niet al onze ankers in het hier en nu slaan. We leven bij de verwachting van het Koninkrijk van God, persoonlijk verwacht ik de nieuwe hemel en aarde. Wat dat betreft ben ik hartstikke orthodox, ik geloof al die heilsfeiten persoonlijk. Al stop ik dat persoonlijke niet voortdurend in m'n preken.' <

Weegink & de confessionelen

Wie dominee Barend Weegink wil plaatsen, moet enig verstand hebben van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) en een van haar voorgangers, de Nederlandse Hervormde Kerk. Hij was algemeen secretaris van de Confessionele Vereniging binnen deze twee kerken. De 'confessionelen', met als slogan 'voor heel de kerk en heel het volk', vormen de grootste vleugel binnen de PKN, maar zijn tamelijk onzichtbaar. Ze gelden als Bijbelgetrouw en op Christus gericht, maar ruimer in de vormen: vrouwelijke ambtsdragers, het branden van een kaars in de dienst, andere versjes, kanselruil – daar ligt een confessioneel niet van wakker. In Katwijk lag het voor Weegink anders, daar was die ruimte er niet. Maar om dat nu opoffering te noemen. 'Neu', schudt hij. Constructief zijn en inschikken, laat dat maar aan confessionelen over. 'We kennen geen sterke organisatiestructuur. We hameren niet op zelfprofiel omdat we ten dienste staan van het geheel.'

